

**POËZIE
WEEK 20
25**
VLAANDEREN & NEDERLAND

LESTIPS
BASIS- EN
PRIMAIR
ONDERWIJS

Beste lezer,

In 2025 vieren we de dertiende editie van Poëzieweek, het grootste poëziefest van Vlaanderen en Nederland. Van 30 januari tot en met 5 februari is er overal poëzie: in de boekhandel, bibliotheek en ook in de klas. Poëzieweek is een prachtige aanleiding om met gedichten in de klas aan de slag te gaan. Deze lestips geven hier concrete handvatten voor.

Het thema van deze Poëzieweek is 'lijfelijkheid'. Dit thema staat dan ook centraal in deze lestipbundel. Lijfelijkheid in poëzie roept een wereld van zintuiglijke ervaringen op, waar woorden de tastbare werkelijkheid vormgeven. In de woorden van dichters vinden we een rijke verkenning van het lichaam in al zijn vormen en facetten.

Met de wijsheid van het lichaam kan je ook poëzie lezen. Want: "poëzie lees je niet alleen met je hoofd, maar met je hele lichaam: al je zintuigen en sensaties spelen een rol in de beleving van een gedicht."*

Poëziecentrum zorgde voor een mooie selectie gedichten rond het thema, de redacteurs gingen ermee aan de slag. Je vindt in deze bundel zes lestips bij één specifiek gedicht. De eerste twee lestips zijn (ook) zeer geschikt voor kinderen vanaf vier jaar.

We hopen dat deze bundel jullie inspireert en op weg helpt naar boeiende en verrijkende lessen rond poëzie. En vergeet niet dat de bundel het hele jaar door bruikbaar is. Want poëzie, dat verrijkt elke les.

Veel leesplezier,
Iedereen Leest en Stichting Lezen

*Uit: *woorden temmen. Van kop tot teen* – Charlotte Van den Broeck, Jeroen Dera (Grange Fontaine, 2020).

LESTIP 1

DANSEN

Dansen op het pleintje.
Dansen in het park.
Als een harlekijntje,
dansen als een hark.

Dansen in je eentje,
dansen met zijn twee.
Zit er soms een steentje
in je schoen? Dans mee!

Dansen in gedachten.
Dansen op muziek.
Als je staat te wachten.
Dansen voor publiek.

Dansen als een feetje.
Dansen als een beest.
Elke dag een beetje.
Dansen is een feest!

Stijn De Paepe
In: *Het lijkt wel een feestje*
(Lannoo, 2020)

OVER DE AUTEUR

Stijn De Paepe (Dendermonde 1979 – Zele 2022) was een Belgisch dichter en docent Nederlands binnen de lerarenopleiding kleuteronderwijs aan de Gentse Arteveldehogeschool. Hij was vooral bekend als huisdichter van de krant *De Morgen*, waar hij onder de titel *Dagvers* via een kort gedicht telkens een nieuwsfeit becommentarieerde. Hij schreef ook kinderpoëzie. Een bundeling van zijn gedichten verscheen in 2020 in *Het lijkt wel een feestje* bij Uitgeverij Lannoo.

VOOR HET LEZEN

Toon de kleuters in de kring enkele foto's of illustraties van personages en objecten uit het gedicht, zoals een harlekijn, een hark, een fee, een beest. Echte figuren, voorwerpen of knuffels tonen kan natuurlijk ook. Herkennen ze alle figuren en objecten en kunnen ze het ook benoemen? Wat weten ze over het personage of het object? Waar dient een hark bijvoorbeeld voor? Activeer op die manier de voorkennis van de kleuters.

Som enkele adjectieven op. Wanneer de kleuters de beschrijving vinden passen bij het voorwerp of personage, gaan ze staan. Bijvoorbeeld: harlekijn: vrolijk – droevig – gek – saai – grappig – kleurrijk – ondeugend – speels. Fee: lief – gek – betoverend – eng – mooi. Beest: schattig – griezelig – gevaarlijk – grappig – klein – groot.

NA HET LEZEN

Stel een aantal verwerkingsvragen aan de kleuters:

- Waarover gaat het gedicht?
- Hou jij ook van dansen?
- Op welke muziek dans jij graag?
- Dans je graag vrij of een bestaande dans, zoals ballet?
- Welke dansen ken je zoal?
- Dans je graag alleen of liever met z'n tweetjes?

Vraag aan de kleuters of ze ook woorden hebben gehoord die rijmen? Lees het gedicht nog een tweede keer voor zodat de kinderen actief kunnen luisteren en speuren naar de rijmwoorden.

AAN DE SLAG

DANSEN ALS EEN...

Hoe zou een harlekijn dansen? En een hark, een fee of een beest? Speel in op de ideeën van de kleuters. Zij die willen mogen de dansspasjes demonstreren. Verdeel de kinderen vervolgens in groepjes: de vrolijke harlekijnen, de stijve harken, de lieflijke feeën en de woeste beesten. Lees het gedicht nog eens voor met de nodige tussenpozen. Wanneer de personages genoemd worden, mogen ze even de show stelen en vrijuit dansen in de kring.

DE STOPDANS

Een variatie hierop is de stopdans, waarbij alle kinderen tegelijk mogen dansen als een personage. Hierbij is het fijn om wat meer ruimte vrij te maken. Toon de illustratie/foto, start de muziek en laat de kleuters hun beste dansmoves bovenhalen. Stopt de muziek? Dan blijven ze “standbeeldstil” staan.

SPIEGELDANSEN

Met z'n tweetjes is alles leuker, toch? Verdeel de kleuters in duo's en laat hen elkaar “spiegelen”. De ene kleuter maakt een dansbeweging, zijn duopartner doet hem na. Verwissel daarna van rol.

DANSDIRIGENTJE

Speel eens een variatie op het spel dirigentje, maar dan met dansbewegingen. Eén kleuter gaat even apart staan. Spreek af wie de dirigent mag zijn. De dirigent maakt allerlei doldwaze dansbewegingen, de andere kinderen bootsen hem na. Kan de ene kleuter raden wie de dirigent is? Herhaal het spel een aantal keren.

MEER?

Wie knipt de tenen van de reus?

- Jan Smeekens (samenstelling), Ingrid Godon & Kristien Aertssen & Sylvia Weve (ill.) (Davidsfonds, 2009)

Jan Smeekens selecteerde meer dan 120 lieve, grappige, stoute en originele gedichten voor peuters en kleuters. Van dichters als Geert De Kockere, Joke van Leeuwen, Edward van de Vendel, Riet Wille en vele anderen. Met verrassende illustraties van Ingrid Godon, Kristien Aertssen en Sylvia Weve.

Mijn handen dansen & Mijn mondje is een rondje

- Riet Wille, Ingrid Godon (ill.) (De Eenhoorn, 2019)

Met je handjes kan je klappen, op tafel trommelen en dag zwaaien. En wat kan je met je mondje allemaal doen? Een kusje geven, toeteren als een indiaan en ijsjes likken! Doe jij het kindje in dit boek na? Peuters en kleuters ontdekken met dit dubbeldikke kartonboek wat ze allemaal met hun handen en met hun mondje kunnen doen.

BIBLIOGRAFIE

“Dansen” - Stijn De Paepe. In: *Het lijkt wel een feestje* – Stijn De Paepe, Puck Koper (ill.) (Lannoo, 2020).

AUTEUR LESTIP

Ine De Volder

DANSEN

Dansen op het pleintje.
Dansen in het park.
Als een harlekijntje,
dansen als een hark.

Dansen in je eentje,
dansen met zijn twee.
Zit er soms een steentje
in je schoen? Dans mee!

Dansen in gedachten.
Dansen op muziek.
Als je staat te wachten.
Dansen voor publiek.

Dansen als een feetje.
Dansen als een beest.
Elke dag een beetje.
Dansen is een feest!

Stijn De Paepe
In: *Het lijkt wel een feestje*
(Lannoo, 2020)

LESTIP 2

Tijd om in het bad te gaan
en daarna mijn pantoffels aan.
Mijn teentjes woelen ‘dankjewel
voor dat warme, zachte vel’.

Riet Wille

In: *Van je ras, ras, ras, twee voetjes in een plas*
(De Eenhoorn, 2019)

OVER DE AUTEUR

Riet Wille (Gent, 1954) studeerde logopedie en neurolinguïstiek. Als logopediste werkte ze met jonge kinderen met een ontwikkelingsachterstand en ontdekte zo de wereld van de kindervoëzie. In 1984 debuteerde ze met de dichtbundel *Zuurtjes en zoetjes*. Ze schreef tal van boeken voor beginnende lezers en kinderen met leesproblemen. Hiernaast schrijft ze ook liedteksten, prentenboeken, werkt ze mee aan tijdschriften voor kinderen en levert ze bijdragen voor verschillende taalmethodes. Ondertussen telt haar oeuvre al meer dan 75 titels.

VOOR HET LEZEN

Vraag aan de leerlingen of ze thuis ook een bad hebben. Of alleen een douche? Of een douche boven het bad? En wat is eigenlijk leuker: een bad of een douche? Wat is het verschil tussen een zwembad en een bad?

Ga daarna met zijn allen in een grote kring zitten en zeg dat er een groot rond (denkbeeldig) bad in het midden van de kring staat. Geef opdrachten:

- Doe eerst een teentje in het bad om te voelen of het heet is.
- Zet heel voorzichtig je beide voeten erin.
- Spetter met je voeten iedereen nat!
- Stop allebei je handen erin. Gooi voorzichtig wat water over je gezicht. Was je oksels. Was je benen. Schrob je buik. Achter je oren!
- Vraag tot slot aan een aantal kinderen of ze een hele grote plons willen maken in het bad.

Lees nu (met alle voeten nog in het bad) het gedicht van Riet Wille voor.

NA HET LEZEN

Lees (nadat de leerlingen het gedicht dus al één keer gehoord hebben) het gedicht nogmaals rustig voor. Vraag wat leerlingen ervan vinden. Wat vinden ze grappig? Herkennen ze het gevoel van warme tenen en warm vel? Of lekker met je schone voeten in pantoffels? Of doen ze iets anders aan na het bad? Een badjas? Schone kleren? Sokken? Een handdoek om het natte haar? Je kan iets over rijm vertellen (GAAN – AAN – DANKJEWEL – VEL), maar het is niet essentieel voor de rest van de les.

Geef iedere leerling een blanco A4 papier en een potlood. Steeds wordt er een vraag gesteld en de leerlingen tekenen hun antwoord op het blaadje. In totaal maken ze drie tekeningen waarvoor ze steeds maar kort de tijd krijgen (twee minuten per tekening). Ze hoeven maar één onderdeel te tekenen van een geheel (voor “glijden” volstaat alleen de glijbaan).

1. Als je in bad moet, ben je meestal vies geworden. Wat is iets waar je heel vies van wordt en wat jij leuk vindt om te doen? Bijvoorbeeld: voetballen, glijden van de glijbaan, spelen in de zandbak, kleien, schminken, etc.
2. Wat vind jij het leukste om te doen in bad? Bijvoorbeeld: haren wassen, met bootjes, eendjes of ander speelgoed spelen, onder water kijken, bellenblazen, water spatten, etc.

3. Welke kleren trek jij het liefst aan na het bad? Bijvoorbeeld: pantoffels en een badjas, een schone pyjama, gewoon weer mijn kleren, slippers en een zwembroek, een dikke trui, etc.

Na deze opdracht hebben de kinderen dus drie kleine tekeningen gemaakt. Bijvoorbeeld: een voetbal, een bootje en slippers. Vertel de leerlingen dat ze nu hun eigen “badverhaal” hebben gemaakt. Namelijk: waar word je vies van? Wat doe je in bad? Wat doe je daarna aan?

AAN DE SLAG

Geef iedere leerling een werkblad en kleurpotloden/wasco. Op het werkblad gaan ze in drie vakken tekenen. Dit wordt de echte uitwerking van het “badverhaal”. Ze houden hun A4 van zonet erbij, zodat ze weten wat ze ook alweer gaan tekenen.

1. Eerst tekenen ze zichzelf tijdens de activiteit waar je vies van wordt. Bijvoorbeeld: zichzelf met heel veel schmink. Of zichzelf in voetbalkleren met overal modder.
2. Daarna tekenen ze zichzelf in bad. Het bad staat al op het werkblad, dus ze tekenen alleen hun eigen hoofd en schouders. Bijvoorbeeld: zichzelf met een hoofd vol shampoo.
3. Tot slot tekenen zichzelf in het laatste vak als ze weer lekker schoon zijn. Welke kleren hebben ze dan aan? Bijvoorbeeld: zichzelf in een badjas en pantoffels.

Uiteraard is het leuk om (als alle tekeningen af zijn) terug te keren in de kring. Weten de leerlingen nog hoe de les begon? Met zijn allen in het (denkbeeldige) bad? Ze mogen hun eigen “badverhaal” aan elkaar vertellen. Hun tekeningen helpen ze daarbij. Eventueel kan een aantal leerlingen het verhaal ook nog in de klas vertellen. Lees tot slot het gedicht nog een laatste keer voor en geef alle werkbladen een mooie plek in het klaslokaal.

Is het resultaat leuk? Deel het op sociale media met de hashtag #poezieweek25.

MEER?

Zoek je een leuk vervolg op deze les of wil je de les wat uitdagender maken voor oudere leerlingen? Zorg dan voor een grote bak met badeendjes en schrijf op elk badeendje een woord (dieren, plekken, voorwerpen). Oefen eerst klassikaal een aantal keer door zomaar drie badeendjes te pakken en met de woorden die erop staan een verhaal te maken samen. Later kunnen de leerlingen (in groepjes) ook zelf drie eendjes vangen. Kunnen ze daarmee een verhaal bedenken? Of kunnen ze zelfs een verhaal verzinnen waarin het woord BAD ook meedoet?

BIBLIOGRAFIE

Geen titel – Riet Wille. In: *Van je ras, ras, ras, twee voetjes in een plas*
– Riet Wille, Ingrid Godon (ill.) (De Eenhoorn, 2019)

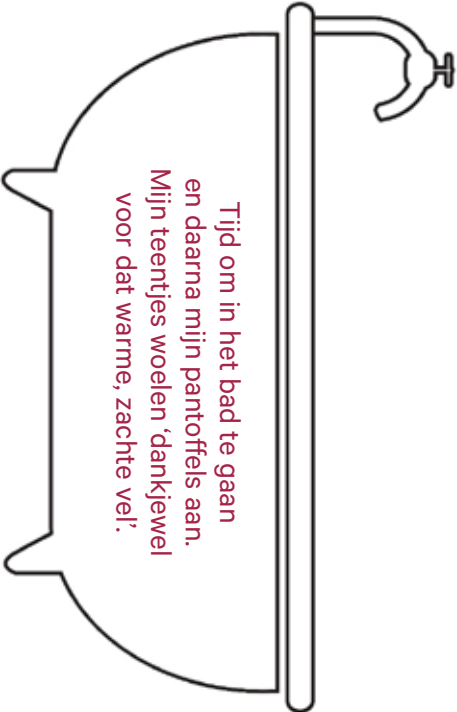

AUTEUR LESTIP

Jelle Pieters

WERKBLAD

VOORDAT IK IN BAD GA	IN BAD	NA HET BAD
	 <p>Tijd om in het bad te gaan en daarna mijn pantoffels aan. Mijn teentjes woelen 'dankjewel voor dat warme, zachte vel'.</p>	

Tijd om in het bad te gaan
en daarna mijn pantoffels aan.
Mijn teentjes woelen 'dankjewel
voor dat warme, zachte vel'.

Riet Wille

In: *Van je ras, ras, ras, twee voetjes in een plas*

(De Eenhoorn, 2019)

LESTIP 3

SAP

Ik heb onze namen
met bramen geschreven
op jou,
op jouw huid.
Verf van fruit.
En met mijn vingers vol sap
heb ik net voor de grap
een hartje getekend
in rood
en in blauw.
Dus
wanneer weet ik nou
of wij bij elkaar passen?
Als jij nu besluit
om je nooit meer te wassen.

Edward van de Vendel
In: *Superguppie is alles*
(Querido, 2014)

OVER DE AUTEUR

Edward van de Vendel (Leerdam, 1964) was basisschoolleerkracht voordat hij in 2001 fulltime ging schrijven. Hij schrijft romans voor kinderen en jongeren, poëzie, non-fictie en prentenboeken, die voornamelijk gepubliceerd worden bij uitgeverij Querido. Met zijn schrijfwerk heeft hij al meerdere prijzen in de wacht gesleept, waaronder de Gouden en Zilveren Griffel, de Woutertje Pieterse Prijs en de Boon voor Jeugdliteratuur.

VOOR HET LEZEN

Teken van tevoren met stift een rood hartje op je hand. Toon het hartje aan de leerlingen en vertel dat het een “hartjesknopje” is. Iemand die je graag ziet (je zoon, dochter, partner,...) heeft ook zo'n hartje op zijn/haar hand, en als je er op drukt, krijgt deze persoon een denkbeeldige knuffel om te laten weten dat je aan hem/haar denkt. Zouden de kinderen ook zo'n hartjesknopje willen? En met wie zouden ze het dan willen delen? Vertel dat je een mooi gedicht gelezen hebt dat jou aan het hartjesknopje deed denken. Lees vervolgens het gedicht voor.

NA HET LEZEN

Stel een aantal verwerkingsvragen aan de leerlingen:

- Waarover gaat het gedicht?
- Wat vind je van het gedicht? Kun je ook vertellen waarom?
- Benoem een aantal adjectieven. Wanneer de kinderen het bij het gedicht vinden passen, mogen ze op hun stoel gaan staan. Bijvoorbeeld: leuk, gek, grappig, schattig, raar, saai,...
- Over wie zou het gedicht gaan? Een koppeltje? Twee beste vrienden? Wat denk jij?
- Heb je zelf wel eens iets op andermans huid getekend of geschreven?

AAN DE SLAG

RUGTEKENEN

Verdeel de kinderen in duo's, dit kan bijvoorbeeld de leerling zijn die naast hen zit. Om de beurt mogen de leerlingen iets tekenen op elkaar rug. Kan hun duopartner raden wat er zojuist op zijn of haar rug getekend is? Verwissel daarna van rol.

TIP — geef de leerlingen opdrachtkaartjes met simpele figuren erop (zie bijlage) of speel het spelletje met letters of cijfers. Je kunt ook voor een bepaald thema gaan, zoals fruit. Begin met simpel fruit met een typische vorm, zoals een appel of een banaan. Mag het wat moeilijker? Benieuwd wie de ananas op zijn rug kan raden!

FRUITVERF MAKEN

Maak zelf fruitverf in de klas met geplette bramen of door gele verf te mengen met citroensap. Zo kunnen de leerlingen de inhoud van het gedicht zelf “belevén”. Zet een heus laboratorium op met verschillende fruitsoorten, verf, snijplankjes en mesjes, een rasp en een fruitpers en maak met de zelf gecreëerde verf een geurschilderij. De kinderen kunnen ook een vrucht schilderen met de zelfgemaakte fruitverf met een boodschap eronder, bijvoorbeeld: “dit is (g)een citroen”. Laat ze hun kunstwerken vervolgens tentoonstellen. Tip: vraag of de kinderen zelf een vrucht van thuis meenemen.

HET KNUFFELKNOPJE

Met wie zouden de kinderen graag een knuffelknopje of een vriendschapstatuo delen? En hoe zou deze er uitzien? Kiezen ze voor een aard-blij, een citroenzoen, een toffe peer of een oogappeltje? Iets aanvullends kan ook leuk zijn, bijvoorbeeld een half hartje of een halve kers. Wie wil mag natuurlijk ook zelf iets origineels ontwerpen. Laat de kinderen met schmink het knuffelknopje of de vriendschapstatuo op elkaars huid tekenen of schrijven. En denk eraan... nu nooit meer wassen!

MEER

Dat boek met die bananen

Erik van Os, Jan Jutte (ill.) (Gottmer, 2024).

Lach je krom met 21 absurde versjes voor jong en oud over... bananen natuurlijk! Een poëzieboek vol bananenhumor, een enkele ingeblikte peer en een competitieve kromme komkommer.

Alle wensen van de wereld

Rian Visser, Janneke Ipenburg (ill.) (Leopold, 2021)

Gedichten voor jong en oud over grote én kleine, fijne én moeilijke dingen, wegkruipen, moed, hoop, wijsheid, en nog veel meer. De bundel heeft in België de Gouden Poëziemedaille 2022 gewonnen en twee Poëziesterren. In Nederland kreeg de bundel een Zilveren Griffel 2022.

Tintelvlinders en pantoffelheden

Hans Hagen e.a., Sanne te Loo (ill.) (Querido, 2021)

Zo bang zijn dat al je woorden smelten. Zo verdrietig dat het is of je in stukjes breekt. Zo boos dat het vanbinnen “pieftpaftpoeft”. Of zo blij dat het jubelt in je tenen. Heimwee, driftbuien, verlegen zijn: gevoelens zijn soms best ingewikkeld. In deze verzameling gedichten worden de vier basisemoties op een voor jonge kinderen herkenbare manier verwoord en verbeeld.

Ben je werkzaam op een school in België? Dan kun je dit mooie gedicht adopteren, via het Vlaamse project Weesgedichten. Neem contact op met je lokale bibliotheek of kijk op www.weesgedichten.be.

BIBLIOGRAFIE

“**Sap**” – Edward van de Vendel. In: *Superguppie is alles* – Edward van de Vendel, Fleur van der Weel (ill.)(Querido, 2014)

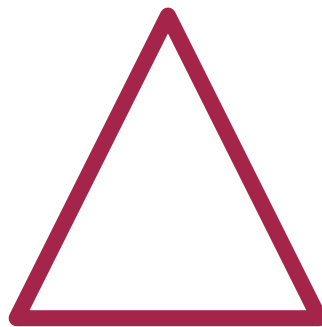
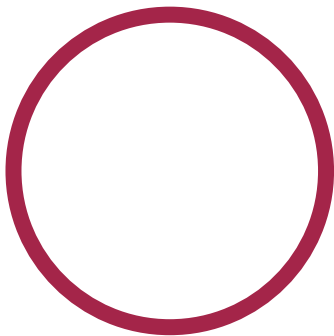
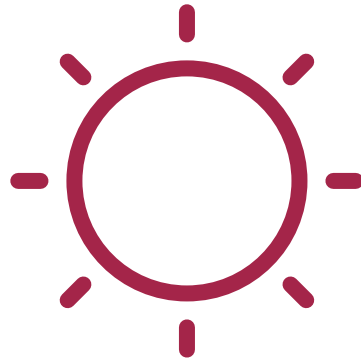
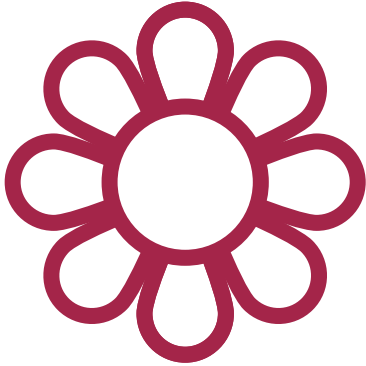

AUTEUR LESTIP

Ine De Volder

WERKBLAD

SAP

Ik heb onze namen
met bramen geschreven
op jou,
op jouw huid.
Verf van fruit.
En met mijn vingers vol sap
heb ik net voor de grap
een hartje getekend
in rood
en in blauw.
Dus
wanneer weet ik nou
of wij bij elkaar passen?
Als jij nu besluit
om je nooit meer te wassen.

Edward van de Vendel
In: *Superguppe is alles*
(Querido, 2014)

LESTIP 4

SLAAP

's Nachts vallen
mijn schouders omhoog
mijn benen omlaag
mijn lijf beweegt traag
door de nacht.
In mijn hoofd suddert
alles wat ik hoorde
alles wat ik zag
soep van de dag.

Milja Praagman
In: *Ik kleur van jou*
(Leopold, 2023)

OVER DE AUTEUR

Milja Praagman (Amsterdam, 1971) groeide op in Den Dungen. Ze studeerde grafisch ontwerpen aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Breda. In 1995 begon ze met een startstipendium als zelfstandig ontwerper en illustrator. Door het illustreren en vooral door het verzinnen in opdracht voor tijdschriften als *Okki* ontstonden er veel nieuwe ideeën voor 'eigen' verhalen. In Praagmans boeken gaan kleine mensen en dieren hun eigen gang.

VOOR HET LEZEN

Ga met alle leerlingen in de kring zitten of staan. Leg kort aan ze uit wat associëren ongeveer is. Steeds noem je een woord en de leerlingen noemen een woord waar dat woord ze aan doet denken. Ze kunnen het ook opschrijven (als ze gewoon aan hun tafels blijven zitten). Het gaat erom dat de leerlingen iets roepen waar ze als eerste aan denken, zonder dat het goed of fout is. Alles is goed!

In de eerste ronde kun je bijvoorbeeld WINTER als startwoord nemen. Daarna geef je iedereen in de kring een beurt en zeggen ze het woord waar ze als eerste aan dachten. Ander startwoorden: **FIETSEN, ANGST, PLEZIER, VAKANTIE, STILTE.**

Tot slot is het ook nog leuk om in groepjes te werken, waarbij er verder wordt geassocieerd op het laatst genoemde woord.

Voorbeeld: leerling één zegt – HOND, leerling twee zegt – VACHT, leerling drie zegt – WARM, leerling vier zegt – OVEN, leerling vijf zegt – TAART.

Lees het gedicht van Milja Praagman rustig voor.

NA HET LEZEN

Lees (nadat de leerlingen het gedicht dus al één keer gehoord hebben) het gedicht nogmaals rustig voor. Toon het gedicht ook op het (digi)bord.

Besprek daarna kort wat ze hebben gehoord en wat ze hebben onthouden. Waar gaat het gedicht denk je over? Welke woorden zijn bij jou blijven hangen? Wat viel jou op aan het gedicht?

Geef aan dat iedereen nu zijn eigen hoofd gaat laten sudderen en dat we een soep gaan maken: een soep van woorden en gedachtes. Deel het werkblad bij deze lestip uit.

Vertel de leerlingen dat ze straks steeds een woord te horen krijgen en dat woord schrijven ze in de eerste kolom op (achter het cijfer). Meteen daarna schrijven ze de woorden op waaraan ze denken. Ze schrijven dus drie woorden op waaraan ze denken bij het eerste woord dat in kolom één staat. Zo ontstaat er een woordveld met allerlei woorden en die woorden gaan we inzetten om iets mee te schrijven. Herinner de leerlingen eraan dat alles goed is, maar dat ze de oefening wel serieus op moeten pakken.

Suggesties voor startwoorden: **LIJF – MOE – ENERGIE – VERJAARDAG – BEWEGING – WATER – BOS – GEDICHT – REIS – etcetera.**

AAN DE SLAG

Als het goed is, heeft elke leerling na het doen van bovenstaande opdracht een woordveld met allerlei woorden. Ze gaan vier woorden uit het woordveld gebruiken om iets mee te schrijven.

- **Optie 1:** kies als docent vier woorden voor ze uit. Zeg bijvoorbeeld: omcirkel uit kolom één het vijfde woord van boven, uit kolom twee het tweede en het zevende, uit kolom drie het derde.
- **Optie 2:** laat de leerlingen zelf vier woorden kiezen. Ze mogen het gehele woordveld gebruiken (eventueel geef je aan dat ze minstens uit elke kolom een woord moeten kiezen).

Vertel dat de leerlingen met de vier woorden die ze nu hebben een korte tekst gaan schrijven. Geef aan dat het prima is als het gewoon een verhalende tekst wordt. Vaak hebben leerlingen het idee dat poëzie moet rijmen of “moeilijke” woorden moet bevatten. Laat ze de tekst schrijven onderaan het werkblad. De tekst begint met “ik heb gedroomd vannacht” en is getiteld “Soep van de dag”.

Voorbeeld van woorden die de leerlingen zouden kunnen kiezen:

KOUD – SPIER – BOOM – SPANJE

(in willekeurige volgorde te gebruiken in de tekst die ze gaan maken). Ze kunnen tussen die woorden weer vrijuit verbanden leggen of simpelweg de woorden in hun tekst gebruiken. Belangrijk is wel dat ze dus een droom omschrijven die ze (zogenaamd) hebben gehad.

Voorbeeld: *“Ik liep over een koude vlakte. Mijn spieren stonden strak van de spanning en er was mist. Tot ik opeens een boom zag. IJspiegels aan elke tak. Die boom stond daar, helemaal alleen. Voorzichtig liep ik ernaartoe. Alles werd steeds warmer. Er brak een zonnetje door. Zand onder mijn voeten, zeegeluiden. Ik wandelde ineens op een Spaans strand. De boom was spoorloos verdwenen.”*

Het gaat erom dat elke leerling een tekst maakt die vrij en plezierig tot stand is gekomen, zonder al te veel eisen en richtlijnen.

Tot slot is het leuk om de teksten met elkaar te delen. Iedereen heeft aan dezelfde opdracht gewerkt, maar de resultaten zijn heel uiteenlopend. Kort, lang, grappig, spannend, persoonlijk, universeel, etcetera.

Je kunt hiervoor bijvoorbeeld groepjes van vier maken en daarbij kiezen voor leerlingen die normaliter NIET bij elkaar in het groepje zitten. Elke leerling leest zijn/haar tekst voor, de anderen luisteren. Het is niet nodig elkaar een oordeel te geven. Het gaat erom de veelheid aan resultaten te delen met elkaar. Uiteraard kan je (bij een veilige sfeer in de klas) ook klassikaal resultaten met elkaar delen of samen uitwerken met bijvoorbeeld een tekening erbij.

Is het resultaat leuk? Deel het op sociale media met de hashtag #poezieweek25.

MEER?

Associëren kan op allerlei manieren en is geschikt voor allerlei doeleinden. Je kunt er een onderwerp mee introduceren, je kunt er de kennis over een bepaald(e) persoon/ gebeurtenis mee onderzoeken, etcetera.

Met vier woorden een verhaal maken is ook leuk voor bijvoorbeeld een geschiedenisles of een burgerschapsthema. Schrijf bijvoorbeeld (na een associatie) eens een dagboekfragment van Columbus toen hij op weg naar India was. Of schrijf (na een associatie) over wat jij vindt van de oorlog die je soms op tv ziet.

BIBLIOGRAFIE

“Slaap” – Milja Praagman. In: *Ik kleur van jou* – Milja Praagman (Leopold, 2023)

AUTEUR LESTIP

Jelle Pieters

WERKBLAD

NAAM LEERLING:

.....

	STARTWOORD	WAAR DENK JE AAN? 1	WAAR DENK JE AAN? 2	WAAR DENK JE AAN? 3
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

SLAAP

's Nachts vallen
mijn schouders omhoog
mijn benen omlaag
mijn lijf beweegt traag
door de nacht.
In mijn hoofd suddert
alles wat ik hoorde
alles wat ik zag
soep van de dag.

Milja Praagman
In: *Ik kleur van jou*
(Leopold, 2023)

LESTIP 5

SCHILD

Juf vraagt me wat
en ik wil wel antwoord geven
maar alle kinderen kijken zo
dat al mijn woorden smelten

Ik wou dat ik een schild had
net zoals een schildpad

Dan zou ik vlug naar binnen glippen
Want in mijn schild daar was het stil
en koel en zacht
en nergens starenvragenogen

Dan zat ik in mijn eigen nacht
En ik kwam pas naar buiten
als ik dat zelf wilde

Ik wou dat ik een schild had
net zoals een schildpad

Simon van der Geest
In: *'Tintelvlinders en pantoffelhelden'*
(Querido, 2021)

OVER DE AUTEUR

Simon van der Geest (Gouda, 1978) groeide op in een piepklein dorp te midden van weilanden. Als kind wilde hij uitvinder worden. Tegenwoordig schrijft hij boeken, toneelstukken en poëzie, het liefst voor kinderen. Tweemaal won hij een Gouden Griffel; met *Dissus*, een bewerking van de Odyssee, en met *Spinder*, over een jongen met een geheime insectenkelder. Zijn nieuwste boek *Hart van staal* is een spannend futuristisch verhaal over robots en de kracht van muziek.

VOOR HET LEZEN

Toon de kinderen het prentenboek *Vrolijk* van Mies van Hout (Lemniscaat, 2011). Vertel hen dat in dit prentenboek 22 vissen staan die laten zien hoe ze zich voelen.

Laat de illustraties zien die horen bij deze emoties: 'zenuwachtig', 'dapper', 'verlegen' en 'trots'. Vraag de leerlingen gevoelens te koppelen aan de illustraties. Gebruik daarbij de woorden uit het boek. De verschillende lettertypes sluiten namelijk mooi aan bij de illustraties.

Vraag hen wat de vis zenuwachtig maakt/ waarom hij verlegen is/ wat hem of haar trots maakt/ wat de dappere vis gedaan heeft. Grote kans dat deze vragen persoonlijke verhalen naar boven brengen. Verdeel de kinderen in groepjes van vier. Geef ieder kind een kopie van het werkblad. Op dit werkblad noteren ze sleutelwoorden bij de vier gevoelens. Wanneer voelde jij je zenuwachtig, trots, verlegen, dapper? Wat maakt jou trots, verlegen, ...? Wie deed eens iets dappers? Vraag daarna wie hier iets wil over vertellen. Dat kan eerst in het groepje, daarna eventueel voor de hele klas.

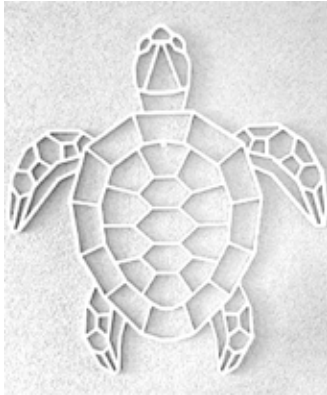
NA HET LEZEN

Een dichter is een verzamelaar van mooie woorden. Laat nu ook de tekst zien – bijvoorbeeld op het digibord – en lees het gedicht een tweede keer voor. Nodig leerlingen uit op zoek te gaan naar mooie woorden of zinnen. Die kunnen door de kinderen hardop worden meegelezen.

- Staan er ook woorden of zinnen in die ze nooit eerder hoorden?
- Sta stil bij het neologisme 'starenvragenogen'.
Bestaande woorden werden samengevoegd tot een nieuw woord.
Wat bedoelt de schrijver hiermee?
- Wat gebeurt er als woorden smelten? Maakte jij dat al eens mee?
- Welk gevoel past bij dit gedicht?
- Wanneer glipte jij al eens in jouw schild?
- Wat helpt jou om uit jouw schild te kruipen?
- Wat zorgt ervoor dat jouw woorden niet smelten?

AAN DE SLAG

Schildpadden hebben een schild als bescherming. Teken een klasreuzenschild. Elke leerling krijgt een 'schub'. Daarop wordt getekend waar of bij wie hij/zij zich veilig voelt. Elke schub krijgt een plek op het schild. Kinderen kunnen er eventueel ook op noteren wat hen helpt om uit hun schild te kruipen.

MEER?

In de bundel *Tintelvinders en pantoffelhelden* vind je een verzameling gedichten van diverse bekroonde auteurs over bang, boos, verdrietig en blij zijn.

TIP — een draaifauteuil in klas kan kinderen helpen die even in hun schild willen glippen.

In het boek *50 keer durven* combineert kinderpsychologe Klaar Hammenecker 50 originele uitdagingen met praktische tips, grappige weetjes, extra opdrachten en onderbouwd advies.

In *Alles wat ik voel* van de filosofe Stine Jensen gaat het over je gevoelens: blijheid, jaloezie, verliefdheid, verdriet en alle andere grote emoties komen aan bod. Waarom voel je wat je voelt? Is het niet erg om jaloers te zijn? Kun je jezelf empathie aanleren? Jensen schakelt moeiteloos over van herkenbare voorbeelden naar een begrijpelijke uitleg aan de hand van bekende filosofen zoals Erasmus en Foucault, en stelt vragen die kinderen tot filosoferen aanzetten.

BIBLIOGRAFIE

Tintelvinders en pantoffelhelden – Simon van der Geest e.a. , Sanne te Loo (ill.) (Querido, 2021)

Vrolijk – Mies van Hout (Lemniscaat, 2011)

50 keer durven – Klaar Hammenecker, Gudrun Makelberge (ill.) (Averbode, 2021)

Alles wat ik voel – Stine Jensen, Marijke Klompmaker (ill.) (Kluitman, 2021)

AUTEUR LESTIP

Ann Muyle

WERKBLAD

TROTS

ZENUWACHTIG

DAPPER

VERLEGEN

SCHILD

Juf vraagt me wat
en ik wil wel antwoord geven
maar alle kinderen kijken zo
dat al mijn woorden smelten

Ik wou dat ik een schild had
net zoals een schildpad

Dan zou ik vlug naar binnen glippen
Want in mijn schild daar was het stil
en koel en zacht
en nergens starenvragenogen

Dan zat ik in mijn eigen nacht
En ik kwam pas naar buiten
als ik dat zelf wilde

Ik wou dat ik een schild had
net zoals een schildpad

Simon van der Geest
In: *'Tintelvlinders en pantoffelhelden'*
(Querido, 2021)

LESTIP 6

HOE WORD JE EEN VLINDER?

Kan iemand mij uitleggen hoe je het doet?
Hoe word je een vlinder, wie weet hoe dat moet?
Ik dacht: ach, ik wacht wel, hier in mijn cocon.
Ik dacht dat het dan ooit vanzelf wel begon.
Misschien ben ik tóch iets belangrijks vergeten!
Of heb ik nog niet genoeg blaadjes gegeten?
Of is het zó moeilijk dat ik het niet kan?
Ik word er een tikkeltje misselijk van.
Mijn buik draait zich om en mijn hoofd doet zo'n pijn.
Dat zullen waarschijnlijk de zenuwen zijn.
Misschien ook een beetje het té felle licht.
Ik doe mijn coconnetje eventjes dicht.
Veel beter zo, donker en rustig en koel.
Wel gek dat ik mij er niet beter door voel.
Ik heb het zo warm steeds, en dan weer heel koud.
Het prikt overal en ik krijg het benauwd.
Het kolkt en het kriebelt en kronkelt vanbinnen.
Zou ik soms ziek zijn? Of... zou het beginnen?

Bette Westera

In: *Toen rups een vlinder werd*
(Volt, 2021)

OVER DE AUTEUR

Bette Westera (Velp, 1958) is een veelbekroond dichter: ze won onder andere Gouden Griffels voor haar dichtbundels *Doodgewoon* en *Uit elkaar*, die beiden ook de Woutertje Pieterse Prijs ontvingen. Voor *Toen rups een vlinder werd* ontving Bette een Zilveren Griffel. Zoals ze het zelf verwoordt op haar website: “Bette schrijft, dicht en vertaalt voor iedereen die van lezen, voorlezen en voorgelezen worden houdt.”

TIJDENS HET LEZEN — BELEVEN

ONDERBOUW

Lees het gedicht voor zonder de titel te noemen. Beeld tijdens het voorlezen de tekst met gebaren uit. Laat de leerlingen vervolgens raden over wie ze denken dat het gedicht gaat. Welke aanwijzingen hebben ze gehoord?

Lees het gedicht dan nog een keer voor en nodig de leerlingen uit om de gebaren samen te maken.

BOVENBOUW

Deel het gedicht uit en laat leerlingen in duo's de tekst verdelen. Kunnen ze het zo verdelen dat het lijkt of er een gesprek plaatsvindt in het hoofd van de vlinder? Bijvoorbeeld tussen een vlinder die tegen het publiek praat en een andere vlinder die daar commentaar op geeft. Laat de leerlingen het samen hardop oefenen. Welk duo wil dit voor de klas presenteren? Bespreek hoe anderen de tekst hadden verdeeld.

NA HET LEZEN — BEGRIJPEN

ONDERBOUW

Verzamel van tevoren plaatjes van internet met de verschillende stadia: van ei tot vlinder. Zorg ook voor een exemplaar van het prentenboek *Rupsje Nooitgenoeg* van Eric Carle of gebruik de digitale geanimeerde versie hiervan https://youtu.be/G_FrSlruAtE?si=GZ04aptxgQkmBljj.

Lees het gedicht voor tot en met de regel "Of heb ik nog niet genoeg blaadjes gegeten?". Vraag aan de leerlingen waar ze dat aan doet denken. Pak het prentenboek *Rupsje Nooitgenoeg* erbij en bekijk dit samen of kijk naar de geanimeerde versie hiervan. Bespreek het verhaal van de rups. Wat moet de rups allemaal doen om een vlinder te worden? Vergelijk het met het gedicht. Wat valt de leerlingen op? In welke fase bevindt het gedicht zich?

Pak de plaatjes erbij en bespreek de stadia. Laat de leerlingen de plaatjes in de goede volgorde leggen en bespreek in welke fase het gedicht zich bevindt. Hebben de leerlingen door dat het een cyclus is en je bij elk plaatje kunt beginnen?

BOVENBOUW

Laat leerlingen in groepjes informatie zoeken (in boeken en op internet) over de levenscyclus van de vlinder. Wat kunnen ze vinden over evolueren/ metamorfose/ gedaantewisseling? Kunnen ze nog meer dieren vinden die verschillende gedaanten aannemen? Laat de groepjes een poster maken met de informatie die ze hebben gevonden. Daarbij richten ze zich vooral op nieuwe informatie: wat wisten ze nog niet? Wat verraste ze? Elk groepje presenteert de poster aan de klas en vertelt wat ze voor nieuws ontdekt hebben. Je kunt de poster bijvoorbeeld in Canva laten maken (<https://www.canva.com/>).

AAN DE SLAG — INLEVEN

ONDERBOUW

Geef elke leerling een lap stof en laat ze dit strak om zich heen vouwen terwijl ze op de grond zitten. Ze kunnen de punten van de stof vasthouden. Vraag aan de leerlingen hoe dit voelt. Draag het gedicht nogmaals voor terwijl de leerlingen een cocon zijn. Laat ze vanuit hun cocon nu meedoen met de tekst. Zo kunnen ze zich nog beter inleven in de vlinder die nog in de cocon zit. Aan het eind van het gedicht mogen ze laten zien hoe ze uit hun cocon komen (als een vlinder). Hoe voelt dat?

BOVENBOUW

Draag het gedicht voor. Leg de nadruk op de laatste regel: “Zou ik soms ziek zijn? Of... zou het beginnen?”. Bespreek de gevoelens die in het gedicht worden opgeroepen. Waar doet het de leerlingen aan denken? Welke overeenkomsten zien ze met bijvoorbeeld verliefdheid of zenuwachtig voor iets zijn?

Laat de leerlingen vervolgens alleen of in tweetallen een antwoord bedenken op de vraag aan het eind van het gedicht. Wat zouden ze tegen de ontpoppende vlinder kunnen zeggen? Laat ze dit in vier (dicht)regels opschrijven. Wie wil het antwoord hardop voordragen, bijvoorbeeld als rapper of als spoken word-artiest?

TIP —Je kunt bij *De Vlinderstichting* digitale lessen vinden over vlinders en zelfs een pakket bestellen om de fasen van rups tot vlinder zelf mee te maken in de klas. Kijk op <https://www.vlinderstichting.nl/service-en-vragen/onderwijs>.

MEER?

Zin om met meer poëzie aan de slag te gaan? Gebruik dan de poëziebundel *Zo voelt dat* (2023) van Bette Westera & Sylvia Weve. In deze originele dichtbundel kunnen leerlingen zich inleven in hoe voorwerpen zich voelen. De bijbehorende lesbrief (voor groep 5/ het derde leerjaar van de basisschool tot en met het tweede leerjaar van het voortgezet/ secundair onderwijs) is te downloaden op de site van uitgeverij Gottmer <https://gottmerkinderboeken.nl/product/zo-voelt-dat/>.

BIBLIOGRAFIE

“Hoe word je een vlinder?” – Bette Westera. In: *Toen rups een vlinder werd. Versjes en verhalen over beestjes in de tuin* – Bette Westera & Djenné Fila (Volt, 2021).

Doodgewoon - Bette Westera & Sylvia Weve (Gottmer, 2015)

Uit elkaar - Bette Westera & Sylvia Weve, (Gottmer, 2019)

Zo voelt dat - Bette Westera & Sylvia Weve (Gottmer, 2023)

<https://www.bettewestera.nl/>

AUTEUR LESTIP

Loes Reichenfeld (LEES met LOES)

HOE WORD JE EEN VLINDER?

Kan iemand mij uitleggen hoe je het doet?
Hoe word je een vlinder, wie weet hoe dat moet?
Ik dacht: ach, ik wacht wel, hier in mijn cocon.
Ik dacht dat het dan ooit vanzelf wel begon.
Misschien ben ik tóch iets belangrijks vergeten!
Of heb ik nog niet genoeg blaadjes gegeten?
Of is het zó moeilijk dat ik het niet kan?
Ik word er een tikkeltje misselijk van.
Mijn buik draait zich om en mijn hoofd doet zo'n pijn.
Dat zullen waarschijnlijk de zenuwen zijn.
Misschien ook een beetje het té felle licht.
Ik doe mijn coconnetje eventjes dicht.
Veel beter zo, donker en rustig en koel.
Wel gek dat ik mij er niet beter door voel.
Ik heb het zo warm steeds, en dan weer heel koud.
Het prikt overal en ik krijg het benauwd.
Het kolkt en het kriebelt en kronkelt vanbinnen.
Zou ik soms ziek zijn? Of... zou het beginnen?

Bette Westera

In: *Toen rups een vlinder werd*
(Volt, 2021)

COLOFON

Deze lestips zijn een uitgave van Stichting Lezen Nederland, Iedereen Leest en Poëziecentrum, ter gelegenheid van Poëzieweek 2025.

www.poezieweek.com

Redactie

Ine De Volder
Ann Muylle
Jelle Pieters
Loes Reichenfeld

Eindredactie

Maartje Bolt

Vormgeving

Tom Suykens (www.tomsuykens.be)

Contact

Stichting Lezen

T +31 (0)20 623 05 66 www.lezen.nl

Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Stichting Lezen Nederland?
Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via www.lezen.nl.

Iedereen Leest

T +32 (0)3 204 10 00 www.iedereenleest.be

Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Iedereen Leest?
Schrijf dan in voor de nieuwsbrief via www.iedereenleest.be.

Poëziecentrum

T +32 (0)9 225 22 25 www.poeziecentrum.be

Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Poëziecentrum? Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via www.poeziecentrum.be.

Disclaimer

Deze lessuggesties mogen alleen worden afgedrukt en gekopieerd ten behoeve van het poëzieonderwijs in Nederland en Vlaanderen. Voor elk ander gebruik geldt: op deze uitgave berusten copyrights, alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever van de gedichten staat steeds bij het gedicht vermeld.